

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

Május a piacon

A "Pesti Hírlap" 1918 május
5-iki számából.

NAGYON szerettem a piacon járni. Nem is gyomrommal néztem, hanem azzal a szememmel, amelylyel virágos kerteket és színes harisnyájú lányokat néz az ember. A piacnak is meg vannak a maga színei s a hónapok szerint a változó kiszínesedése az enyhe salátazöldtől a paradicsom vörös égéséig, a mélán lila szilvától a télbe nyúló utolsó mosolygásig, amely a sárguló sütőtökön ragyog. Ez a gyümölcs és főzelék harmónia, de meg van tépázva. Szegényesen szomorú, elfogyott a színe s ezzel együtt elveszett a kedve. Ninesen kofahumor és eltűnt az ihletett háziasszony, a fény a nők szeméből.

A kora reggel nem friss többé s a vásárlók, eladók olyan harapósan májbajosak, mintha az egész világ a ballábával kelt volna fel ezen a szép májusi reggelen s a harmatos hangulatot fojtó gáznak érezné, amelytől tiszszenteni kell. Rátüsszenteni, rárivallni, rákiabálni az embertársára, hogy legyen dühös az is, s esetleg sántuljon meg tőle. De főképpen tűnjön el a piaceről.

Mindenki azzal az érzéssel megy ki, hogy úgy sem kap semmit s azért a semmiért óraszámra kell várakoznia, mert mások olyan mohók és tolakodók, hogy szintén kimentek a piacra. Anyyira korán kinn lenni, hogy az ember legelső legyen, az egyszerűen lehetetlen. Valóságos rejtalmes emberek azok, akik még a bezárt városi bódék előtt a hosszú sorban legelőll állanak. Szinte azt hisszük, hogy ezek valahonnan belülről jöttek ki. Vagy talán tegnap óta haza sem mentek. A Lehel-téren, ahol mostanában legfőbb varázsszóra: disznóhúsra, vagyis annak reményére gyülekeztek, egy katonasapkás kis fiú volt a hajnal hőse. Ő állott legelőll. Már ezt csak megkérdeztem:

— Mióta állsz itt, fiam?

— Őt óra óta. Akkor a mamám haza ment, mert már sokáig állt.

— Mióta?

— Azt nem tudom, mert mikor az apámat "leváltottá" én még aludtam.

Nem sikerült tehát a titkot megtudnom s azt sem, hogy hányan "váltották" le egymást a családból, amíg délután megint a katonasapkás fiúra került a sor. Tudniillik reggel nem volt disznóhús. De a varázsige továbbolt azzal, hogy délután lesz.

Hogy disznóhússal, vagy anélkül nyugodott le a nap, nem tudom. Hasonlóképpen nem tudtam meg állapítani, hogy azok, akik a tojás előtt négykötetes regényt olvastak, mihez jutottak hamarabb: az áldetektívnek öltözött bosszuálló gróf halálához vagy három tojáshoz.

Csoda-e, hogy aki, egy ilyen várakozásra itélt sor végébe került, mélységes gyűlölettel nézi azokat, akik előtte állanak, s a kiknek a bizonytalanságban forjnak van. A keserűség csak akkor enged fel, hogyha a megtört, elvérzett, báránnyá kikészített vevő mégis az elárúsítóhoz jut. Akkor kiderül és barátságos lesz, hogy az már egyenesen utálatos. Valósággal szegyenkezve hallgattam, amikor a csarnokban bizonyos Máli néninek előkelő asszonyok udvaroltak tejfelért.

— Hogy aludt, Máli néni?

— Ma is olyan jó a tejfel, Máli néni?

— Csakhogy eljött máma Máli néni!

És így tovább. Közben segitenek neki a tejeles edényt letakaró gyöles leszedésében. Megigazítják az asztalát, hogy ne mozogjon. Önkéntes testőrségre ajánlkoznak, hogy jaj, nehogy a Máli néni meglokdössék. S a Máli néni, a jó, pedig szigorúan néz körül, a szemé villog, az orra mérgesen vörös. Egy pofonüttni való goromba lélek, aki kitölti az évek óta felgyült kofalmérget uri hölgyeken és silány, vizes tejfelt ad, mint valami folyékony kegyet, drágán és rosszszul mérve.

Közben izgalom támad a csoportban. Egy külteki asszony, aki okkal, ok nélkül, mindenkire haragszik, ekkiáltja magát:

— A kalap nem számít!

Egy fiatal, finom uri nőnek szól a megjegyzés. Semmi rosszszat nem tett, nem tolakodott a tüzelő orru Máli néniénél, egészen hiába próbált volna ugysis jobb elbánást kikönyörögni magának. Kalapban volt, hát összeszidták. Ijedten vonult félre és elpanaszolta, hogy multkor kalap nélkül volt vásárolni, akkor meg azt mondták neki:

— Már az angyalok is ide jönnek.

Az angyal alatt valami egészen utolsót és kétségbeesjtöt értettek. És ha véletlenül egy iga-

zi utcai angyal jött volna a piacra élelemért. Hát istenem, az angyalnak is joga van ebédelni.

A középosztály gyötrelmes kálváriája máma a piac. A háziasszony szegény, aki maga kénytelen vásárolni, de megfizet azért, hogy valamikor "kezet csökölöm nagysága" járt ki neki. S miért? Ma például nem tudtam volna más neműt a piacokon összeállítani, mint salátát és spenótot. Tegnap a választék ugyan saláta és spenót volt. — Tegnapelőtt ellenben spenót és saláta. Látható például spárpa is, de ez majdnem olyan drága, mint az a másik spárpa, amelyre a régi jó időkben felakasztották magukat az emberek. Kilója négy korona. Gomba is van, tíz deka 1.50—2 korona. Ettől a gombától igazán meboldondul az ember, anélkül, hogy enne belőle. Aki vigasztalódni akar és mindenáron akar venni valamit, az vehet tormát. Csodálatos egy cikk ez a torma. A mult ősztől kezdve máig kifogyhatatlanul árusították. Még a cukorkás öreg asszonyok a maláta és a Stollwerk mellett is tormát tartottak kosarukban. Ami a békéből megmaradt, az egyetlen hűsleges cikk a torma. Megrezeles nélkül is könnyekig megható ez. De mit lehet a sok tormával csinálni?

Kapni azután mindig köménymagot is. Azt hiszem, ezt kofának öltözött ékszerészek árulják a piacon és deka helyett karátal mérik a borssal együtt. A köménymag ára tíz dekanálkint nyole korona egyébként. Már akkor inkább igaz gyöngyöt tesz az ember a levesébe, mint néhai jó Lueullus. Szebben is hangzik, nyakláne leves galuskával. A fűszerek sorában azonban paprika az ninesen. Persze, hisz Szegedet is tengeri blokád alatt tartják.

No de vigasztalásul vannak azután új cikkek. Minden nap egy új tableta, pótszer, sütőpor és eitronin. De miből csinálják ezeket a rejtelmes póttanyagokat? Lassan az a meggyőződés éled bennem, hogy ez valami új álarcosbál és az igazi anyagok ilyen maszkirozott alakban jelennek meg a piacon, hogy a maximálás fel ne ismerje őket. Egyszer végig kellene enni egy ebédet, csupa ilyen pótszerből. Ki tudja, milyen nagyszerű lenne. Szeretném azonban, ha más próbálná meg, nem én.

Nekem már éppen elég volt a piacokat végignézni s nem tudom elfelejteni azt a szimbolikus képet, amelyet a nagycsarnok megett láttam. Taligán ült egy piaci hordár és tizóraizott. Ostsee heringet evett barackízes piskóta tekeresessel.

(Itt a cenzura három sort törölt.)

Mennyit kell ennek a derék embernek piszkoskodni és zsarolni, hogy délelőttönkint rosszszul lehessen.

L. S.

Idáig terjed a Pesti Hírlap közleménye. Idáig jutott tejfel, mézzel folyó Magyarország. Ilyen a helyzet ma Magyarország fővárosában, — ahol valamikor, nem is olyan régen, — nem a vásárló háziasszonyok, hanem a kofák viltak élet-halál harcát, hogy ki legyen az "első". Ilyen a helyzet ma a budapesti piacon, ahol mindig sokszorososan felülmulta a kínálat a keresletet; ahol mindig több volt a fóka, mint az eszkimó.

Ha Magyarországon, Közép-európa legnagyobb mezőgazdasági és őstermelő országában ilyen a helyzet, könnyen elhíhetjük azokat a rémes híreket, melyek Ausztria és Németország népének nyomoruságáról számolnak be.

Az élelmezési helyzetet nem enyhítheti már a hadvezetőség azzal, hogy katonai, haretéri győzelmekkel akarja jóllakítani a türelmetlen népet. Mostanáig az volt a jelszó Közép-európában, hogy még csak rövid ideig, néhány hétig és hónapig tartsunk ki és kivivjuk a győzelmet, megszeerzzük a békét és jóllakhat majd mindenki.

A világháboru piacáról, a gabonával, a zöldséggel és hússal együtt eltűnt a német győzelem reménybeli gyümölese is. A győzelem magvait most hintik el Flandriában, Picardiban és a többi áldatlan véres esatateréken az angol, a francia és az amerikai katonák.

Nines már messze gyümölcszedés ideje és gyors, határozott állásfoglalásra van szüksége Magyarországnak, hogy neki is jusson valami a "gyümölcsből". Ne csak a keserű utóíz.

A RUHA.

Eugène Manuelből: RADÓ ANTAL.

A szűk padlás-szobában, mely nappal sem derus,
A férfi és az asszony keményen összetűz.
Az virradatra jött meg, rutul lerészegedve
S borókás fővel ébred, s most nyers és rossz a kedve.
Körülnéz pisla szemmel és nyújtózkodva kél,
Midőn jóféle munkást nyugvóra hiv a dél.
Ehetnék, s dirmeg-dörmög: "Még sincs ebéd, te renyhe!"
Nem nézted, hány óra?! Még nincs szobánk se rendbe!"
Mert dőre eselfogása, így védeni magát:
Ő kezdi rá a vádat, hogy őt ne érje vád.
"Felelj, hol kőboroltál? Honnan jössz? Asszony, Asszony!
Te itt hagysz és esatangolsz? Vigyázz, mivel gyanakszom..."
"Munkát keresni voltam. Te hazajössz, elázva,
S nincs egy falat kenyérhaj, egy morzsa szén a házba!"
"Es azt teszem, mi tetszik!" Majd én is, ne feledd!"
"Szeretem, a mi tetszik!" "En azt, a ki szeret!"
"Gyalázatos!"

S e pereben rut szidalomba tör ki
Az inség-szülte bugond, mely lelköket betölti,
És minden szó, mit ejtnek, mint éles tördőfés,
Majd régi pört újít meg, majd a jövőbe néz,
A vesztett boldogságot keserűn emlegetvén.
Egyszerre szól a férfi: "De miért is perlekedném!
Torkig vagyok, ha mondom. Naponként új szítok —
Zug tőle a fejem már! Asszony, sok, a mi sok!
Hm, vífra páros élet, mit véled elviseltem.
Ha még ez így tovább tart, elunja testem-lelkem.
Ugy sincs e zugba' semmi, a mi lekötne még —
Szerencsém sohse volt itt, ajom-bajom elég!"

S rávág az asszony: "Ertem. Jól van; menjünk no széjjel!
Régóta fenyegetjük egymást e nagy veszélyvel!"
"Igaz!" "Ugyis sokáig huztam ki, én botor!"
"En is nagyon sokáig nyeltem már ezt az ürömöt!"
"Így élni lehetetlen!" "Kinszenvedés!" "Pokol!"
"Eredj hát, mond az asszony, ha annyit kelle túrnöd!
Eredj és tégy szabaddá, s csak éld világot', éld!
Jóllaktam untig azzal: dolgozni uramért!
Két ép kezem s szemem van, — megélek én akárhogy!
Menj — cimboráid várnak! Eredj, heje-hujáldkj!
A hol ledülsz az uton, majd ott alhatol:
Többé ide be nem jössz, te részeges lator!"
"Jól van, de azt hiszed tán, hogy én ezt a holmit
Mind itt hagyom tenéked: fehérmüt, butort mit?
Kevés, mi megmarad még, de nem hagyom a jussom.
Tán azt vigyem csak innen, ami a testemen?
Mindennek, a mi megvan, rám kell hogy fele jusson.
Osztózzunk — az enyimből!"

"Ne mondd! Én Istenem:

Ki dolgozott napestig? Ki vette? Te vagy én-e?
A butorom! A munkám keserves szerzeménye!
De jól van; azt se bánom: a részed' elvihet'd!
Rám nézve idegen vagy — nem kell, ha a tied!"

És tolnak ágyat, asztalt, edényt mit szednek öszve,
És arcuk veritéke kicsordul munka közbe'.
A férfi lábba' tesz-vesz; szeretné, volna kinn:
Jár érzéketlen arccal, egy szó sincs ajkain.
Füzet-kutat fiókban, megmozgat minden székét, —
Az istenverte munka, vélnéd, körmére égett!

Fel van fordítva minden a szomorú tanyán, —
Pedig paradicsomnak ezt nézték hajdanán!
Mily össze-vissza minden — az ember sirna láttán!
Egy-egy esomóba hánynak mindent, hová mi jut;
Néhány darab a földön, az asztalon, a ládán —
Oszt' egy szemfordulatban megosztják holmijuk.

"Enyim egy gyertyatartó — nesze, te fogd a párját;
A poharad ni ott van — emitt van a párnád!"
Mindent, mi az övék volt, elosztanak kétféle, —
Mert bíró nélkül, így foly' a nép válópere.

Végére járt a munka. Komor, rút téli nap volt.
S a szürke fénybe mindez még gyászosabb volt.
Most hirtelen az ember valamit észrevesz;
A szarufára néz fel s egy zugba fölfedez
Egy óeska óeska bugyrrot. S riad: "Hát ez miféle?"
S felbontja: "Ugy-e bár, ezt magadnak tetted félre?
...Lássuk csak: egy kis szoknya, egy fejkötő van itt..."
Szemök egymásra téved s eszökbe villanik,
Hogy a mik ott heverték, oly rég, hogy elfeledték,
Szegény holt gyermekükről rájuk maradt ereklyék.

És ott áll mindkettő s döbbenve szót se vesz,
S egy régi fény sugára megint szívökbe rezg.
És látják kis leányuk. Előttük áll im, épen.
S rájuk nevet az első — s utolsó köntösében.

"Enyim ez!" mond a férfi s pihenteti szívén.
"Enyim lesz!" szól az asszony. Hisz én, én készitém,
Tulajdon két kezemmel én horgoltam szegénynek!"
"En akarom!" "Hiába! Magamnak őrizem meg!
Mit bánom, vigy akármit — csak ezt, csak ezt ne vidd!
Hadd esőkolom meg olykor, sóhajtva a nevit!
...Kis angyalom! Oh mért nem, mért nem hagyá meg isten!
Már három éve elmúlt, hogy fölrepült az égbe...
Be kedves volt, be jó volt! Mióta nincs itten,
Minden be más, be más lett! Hiába — vége, vége!"
Imbolygva lép urához, szó nélkül véve ki
Kezéből a ruhácskát — s az engedé neki.
Merengve, mozdulatlan sokáig álla még ott,
Kétségbeesetten nézve a szentelt hágyatékot.
Oszt' megcsókolta lassan a kis fehér ruhát,
Parányi főkötőjét, gyűszűnyi saruját;
Aztán, miként előbb volt, újra összerakja
A kis halott ruháját egy vékony, kis esomagba.
És halkán sugja: "Nem, nem! Kicsordult a pohár —
Megindulásod késő!"

"Hát késő volna már!"

Fakadt ki most az ember, "megszólalt a lányunk —
Hallottam a beszédjét. Megtiltja szertehánynunk,
Mit ő viselt a földön, hogy tőlünk elmene.
S mert így közénkbe szállott s megdörgált szelleme:
Mondd: meg tudsz-e bocsájtani? Szivem távozni gyöngé!"
S leül s szemébe' csillog a bánás tiszta könyje.
Az asszony megragadja: "Ne sirj! Már elfeledtem!"
"Hát csak maradjunk együtt!" susogják mindketten.

Blanche Griffard ...

IRTA: SZOMORY EMIL.

A diadalmas fiatalság és a beláthatatlan vágyakozás idejét éltük; életünk úgy égett, mint egy kétfelől meggyújtott gyeritya. Az éjszakának csillagos és holdfényes óráit házasan átmulattuk és mámoros lelkiünk, mint olvatag bonbon, szétmállott a pezsgő aranyzsinór nedűjében. Valaki közülünk, akinek klasszikus műveltsége volt, a korhelykedések roppant léhaságát néhány Horatius-idézettel fűszerezte, amelyekben roppant örömeink tellett, mert igazolva láttuk bennök ami édes életfelfogásunknak a helyességét.

Teljesen be voltunk telve önmagunkkal és az éjszaka nyújtotta örömeinkkel; senkit sem irigyeltünk önmagunkon kívül, amikor már kirekedve az összes kávéházakból és mulatóhelyekből, megállottunk a Madeleine-templom előtt frakkos alakunkkal, a rue Royal előtt, az utcának hajnali világításában.

Itt a Maxim koresmája, mint az élvezetek tengerének imádnodó világító-tornya, magas ablaküvegein át ragyogó fényt vetett a járdára. Mint az üdvösségünk felé indultunk meg sietve. Oda-benn is, a villamillámpák fehérkék fényénél, ragyogott a hajnal és szinte elhalványította a Concorde-téren túl a Szajna vizén a tavaszi nap búsza feltámadását; vörhenyes dicsőségével ott ragyogott a hajdani katonák kaszárnyájának széles kupoláján. Bennünk égett a vágy és a legédesebb hitetlenség hangulata fogott el. A fehér asztalokon, fehér világításban gyöngyöző extra dryk és esodálatos tripple secceek, mint imádnodó bálványok néztek ránk palackjaiból és a zöld, sárga és kék tónusokban vihógó freskók, pajkos és ledér leányokat ábrázolva, a lelkiünk megrészegették. Ámde a pajkos és ledér leányok itt voltak az élet boldogságában is és némi összehasonlítással élve, esakugyan nem tudtuk, hol szebbek, elragadóbbak és üdvösségesebbek? A falakon-e vagy az asztal körül? A selymek, csipkék és bolondos tollas kalapok poézisében. Gyermeteg, bár hőles és mindenképpen rajongó lelkiünknek páratlan muzeuma volt itt a legszebb és leggenerózusabb műtárgyakkal, amelyeket nem tart meg és nem őriz meg semmiféle hivatal, de a gyönyöröknek minden ígéretével elad tökéletesen a legtöbbet ígérőnek. Édes és boldogító lányok voltak már egyszerű látásra is. Valami izgató illat áradt körülük és karcu, titokzatos, ellenállhatatlan testöket kifejezhetetlen bűbáj lebegte körül, amelyben mindaz, ami környékezte őket: a falak festményei, az asztalok poháresportja, a biborszínekben büszkélkedő langouste és ezüstsürkeségben csillogó halak, de sőt az asztalok fehér damasztja is szinte félelmetes tündérséggé változott.

A szerelmes foglalkozásnak csábító és fojtogató meggyötört-ségében láttam őket, s egy percig elgondolkoztam. Szegény lelkiemre semmi nincs nagyobb hatással, annál az asszonynál, akitől tudom, hogy sokat szeret, mindig és mindenkit, véget nem érő éjszakákon át, szakadatlanul.

Halvány, valami beteges fehérséggel küzdő maszku volt, az orr, és a pilulák gyönyörű rajzával. A meggyötört sápadtságból a fiatal és barnás-kék szemek és a vérpiros ajkak hasadtak elő diadalmasan. Lágyan megérintették a poharak szélét; a lázas színek, a remek rajzukat mintegy megakarták őrizni a csókuk ünnepeinek, a szerelemnek, amikor ez ajkakban az egész leány összehasonlítva, lerészegszik és felszabadul, él és szeret, mintha csak gyűlölni akarna. De az ivásukban valami antik finomság vala: valahol messzi-távol ismeretlen kertek, elrejtett tavak varázsa. Nagy, aranyos szépségű nőstény fának jutottak az eszembe, a mint meghajlanak lombok alatt, rejtelmes patakok partján.

Hirtelen megszűnik a zaj; a koresma mélyén a cigányok rimándokó hegedűje hirtelen elhallgatott. Zord és titokzatos esend támadt, valamilyen ismeretlen tragikumnak bus megtörténtével, egy bevégzett emberélet, egy beteljesedett végzett borzalmával. Itt benn, vagy az utcán valahol a térben és a hajnal hangtalan világosodásában, egy lélek sorsa elvégeztetett. Ezt éreztük, tudtuk legyőzhetetlenül és meghajszolt, minden szomorúságtól irtó idegzetünk, mint a megérintett finom hálózat, elviselhetetlen remegésbe került. De az asztalok mellől az egyre tartó esendben és várakozásban senki sem állott fel; nagy és megdöbbentő mozdulatlanság volt, meredő szemekkel, ijedt tekintettel. És a fehér damasztban a tárgyak merevségével álló ezüst tálak és kristálypohárgruppok, valami irtóztató esendület kegyetlenségével hatottak.

A feltárt ajtóban, a vörös fűg-

gönyök között, néhány fiatal ember tűnt fel; komor és kétségbeesett alakok a frakkok fekete színeiben, teljesen kifogástalanul ugyan, de mégis hanyagsággal. Az elgyötört ing, a kusza haj, a felborzult cilinderek szokatlanságát egy nagy fehér tömegnek éles foltja szinte bevilágította: a fiatal emberek vállukra emelve egy leánynak holttestét hozták.

Nagyszerű pere következett ekkor; a terem mélyén, a halálnak ösztönszerű érzésében, a hegedűk busan megszólaltak. Néhány komor hang, jajveszékkelő akcentusokkal. De valaki kiáltott:

— Nem, nem azt! Az "Üdvöske" dala, ez volt a kedvenc muzsikája.

És a fehér világosságban, az asztalok között, a tömeg között, a falak ledér leányainak kacagása közben, a fekete fiatal emberek immár hajadonfővel jöttek előre és hozták a halott leányt, a lehanyatló fejével, kibomlott hajjal, fátadon lelógó karjával, a melynek végén a finom kéz ragyogott és fényelt az ujjak gyűrűszétől.

— Mi az? Mi történt? hangzott most mindenünnen.

És a zene szövelt, dalolt, sivitott, kacagott szakadatlan, amikor a halott leányt egy asztalra fektették. Ugy volt ott kiterítve a fehér asztalkendőn, a csillárok alatt, pazar selyemruhájának lán-goló színeiben, a vállára akadt rengeteg kalappal, amelynek bravuros tolldíszét a gazdagon alómló szőke haj elfodta és beöntötte immár elváltozó árnyalatának legtűkösabb és legmerészebb tónusaival. Itt-ott egy tenyérnyi rész e hajon olyan szeliden sárga, mint a topáz, másutt a szétszaladó fűrtök kanyarulá-

sán, a megritkult és pókhálóformájú alakulásokon a messzekeleti dohányok reflexje ég, viszont másutt a zilált fűrtök megsápadnak, a villamfényen meg-nyhülnek és az ő aranyfénylél-sük és vörös tömegükkel súlyos árnyékot vetnek az arc merev ifjúságára. De micsoda arc volt ez a lezárt, szinte átlátszó pillákkal, a megvékonyult orr remek rajzával, míg a finom papír-ből tetsző cimpák, alant enyhén pirosra festve, már-már az ajkakra nyultak le, amelyeknek lángolását, az elmúlás fájdalomában, átharapták a fogak.

Szorongó szívvel, valami néma jajveszékkeléssel hajoltunk ez arcnak rettenetes szépsége fölé, és érthetetlen szavakát rebegtünk beszámíthatatlan öntudatban.

Az ajtókat becsukták, elállottak. Az első termekben kialudt a fény s odakünn, a késő vagy korai járókelőknek úgy tűnhetett, hogy éjszakai zajával, szakadatlan örömműnépével, a Maxim-koresma immár nyugalomra tért. De itt benn, az utolsó teremben, a vaskos függönyök, a fehér falak ragyogásában, az izzó, mozdulatlan levegőben egyre sirt, sirt, sivitott és kacagott az "Üdvöske" muzsikája és a cigányok az ütemet kísérve, hajlongtak boldondul. Az asztalon, a körülálló tömeg mélyén, ragyogó ruhájában feküdt a meghalt leány és érzéketlenül, valami tragikus fáradtsággal, elernyedetten és unottan hallgatta az "Üdvöske" dala. Az arcán az irtóztató fájdalom barázdáját, a boldogságnak és megenyhülésnek valami édesen titkos öröme öntötte el.

Most valaki esendesen megszólalt:

— Néhány szót e nagyszerű leányról. Blanche Griffardnak hívták és e helynek disze volt. A lelke finom, gyöngéd és szerelmes; a teste a viharok kéjét osztotta. A legnagyobb boldogság fakadt belőle: királyok szereték őt, fejkön megbillent koronával. De Blanche Griffard egy, hűtlen kocsist imádott, aki most is iszik valamelyik betyár-tivornyán. Ma éjjel is kétségbeesetten várta odakünn a rue Royal sarkán; és hogy nem jött: Blanche Griffard megmérgezte magát.

Megdöbbenve hallgattuk ezt és Horatius idéző társunk néhány bus latin sort dörmögött a szakállába. Az "Üdvöske" kerin-gője egyre dalolt véghetetlen. Néhány sápadt arcú leány elrémülve rebegte:

— Meghalt, meghalt! ez irtóztató!

De a bucsuztató hang még egyszer megszólalt:

— Akik szerették őt, megcsokolhatják még egyszer, utóljára.

Ekkor újra nagy esend állott be, csak a keringő szölvött vidáman, kérelhetetlenül. És megszépült szőke hajával a holt leány az asztalon feküdt, elmuló fehér arcát a fehér fény heroikusan még egyszer bevilágította. És az átharapott ajkak éles karmazsinja, mint az elgázolt gyümölcs, vérzett. Eszünkbe jutott, hogy ez ajkak a mérget szívták fel magukba... És akkor mindazok, akik szerették többé meg nem eszokolhatták.

SZERELMEIM

Rövid nadrágos gimnazista voltam,
Midőn először lány után bomoltam;
Midőn egy titkos, édes sejtelem
Mogsugta nékem: mi a szerelem?!

A legelső volt unokanővérem,
Ha megláttam már lázongott a vérem,
S mivel akkor Catullust olvasám,
A versfaragás dühe szállt reám.

Miként a lepke, lombról lombra száll,
Engem is elragadt új ideál:
Tenyeres-talpas vándorszínész diva
Volt, kiért szívem lázas harcra viva.

E "tartós", "mulhatatlan" szenvedélyem
Hevité keblem nappalon és éjen
Három hétig, a mikor észrevettem,
Hogy a francia mamzellbe szerettem.

Kérkedtem is a kollegák előtt.
Hogy így meg amugy hódítom el őt;
És mikor véle magamra maradtam,
Inamba szállt a mersz és elszaladtam.

Volt pedig "Hozzá" vagy száz költeményem,
Melyben elzengtem fájó érzeményem,
S mire kész lettem a sok zöngeménnyel,
Magszökött egy csinos fodrász-legénynyel.

TÓSZÖGI ANDOR.

Teresa néni gyermeket nevel

IRTA: THURY ZOLTÁN

KARTYÁZTUNK az ebédlő asztal mellett. Valaki azt mondta: kvint, kontra, A többiek kérdezték: — mi? A valaki most már nagyot kiáltott: kvint, kontra. — A kiabálásra azért volt szükség, mert a gyermekszobából kiindulva s aztán szerteáradva, rettenetes lármát töltötte be a lakást. Fékelen, vad topogás, ének, közben a Talpra magyarból egyes töredékes sor, amint egy már nagyobb fiúcska harsogta: esküszünk, esküszünk. — Közösen pedig egy lapjával lefelé fordított asztalt toltak jobbra-balra, a szobában. Az autómobil. Aki a mulatságból kirekesztettek érezte magát, egy tömzsi kis fiú volt és sirt. — Az anyjuk azt mondta, hogy ő már nem bír velük. Erre fölkel az asztal mellől a nagyapjuk és ő is kiabált odabent. Aztán egy szigorú nagybácsi is. A gyerekek pedig csak egymással törődtek. Kiszaladtak, egyik a varrógép tetejére mászott valami cérnakarika után, a másik az ágy alá bujt be, kettő pedig az ebédlő asztal mellett megüresedett székekre telepedett le. Egy kis parasztlány, akinek a hasa fölött, majdnem a mellén vékony pertlivel volt megkötve a köténye, közönyös arccal, inkább csak a megszokásból lamentált: Tessék bejönni pubika, ne rosszalkodjék! Bőzsike! S benn a gyermekszobában egymásra bámult a két szigorú ur. — Nyilvánvaló, hogy az egész terület a gyermekeké. Mi csak megtűrt lakók vagyunk rajta. Az élet, a gondtalanság az övék. — S ezt nem tudjátok ti véneket!

Hátradiótem a széken egy pillanatra lehunytam a szememet, eszembe jutott Teresa néni. Teréz akit nálunk a többi közt Teresának is becéznek.

Testvére volt egy nagybácsi, akinek Rendes György volt a neve. Falusi kis birtokos volt s a mi a falu berendezésében szokatlan, nem a főutcán volt a háza, hanem egy, a főutcat derékszögben keresztező mellékutca végén. Olyanformán, hogy az utat a kapuján bevezetett az udvarába, mint valami szőnyeg, a mi az előszobában indul meg s az ebédlőben tűnik el. Az udvar nagy sivar terület volt, amin a kutyák kedvetlenül bódorogtak.

A kapuval szemben főépületnek állott a csűr, amit inkább csak kocsiszinnek használtak. Ebben rendkívül nagy, rugó nélküli — ernyős kocsit állott, amiben azonban akkor volt utóljára befogva a ló, amikor Enyedről hazavitte a kocsigyártó. Nagybátyám ökor fogattal utazott Kolozsvárra, — meg látogatóba is, és rendszeresen olyanformán, hogy a hosszú ostort a nyakába kanyarítva, az ökrök mellett sétált. Néha elővette azonban Vergiliust és olvasott belőle. Egyébként a hármas kis tükör című könyvet is olvasságta s nekünk is gyakran ajánlotta, hogy ne hanyagoljuk el az irodalmat. Ma is őrzök egy csiziót, az ajándékát. A kocsit azonban tyukok, csibék használták nyugalom idején, s ha valami

utra elhatározták magukat bátyámék, hát nemcsak alaposan le kellett tisztogatni, hanem ki is kellett füstölni. A csűr mellett voltak az istállók, három is, mintha füst szállott volna fel belőlük, úgy párált az aljukon az esztendők óta fel nem tisztított trágya, amiből a kuszóbbok alatt büzös fekete lé folyt ki az udvarra. Gyöngé, valamiféle rendszerekkal, de rosszul táplált ökrök tántorogtak ki meg be az ajtón, sovány tehének és azóta sem láttam olyan komoly borjúkat, amilyenek ezeknek a tehéneknek a tögyét lökdösték. — Ezek között az épületek mögött óriási szérűskert terült el kis boglyákkal, amelyek közül egyiket-másikat feketére pörkölt az idő. A lakóházba külön sövénykerítésen át lehetett bejutni és pedig a kaputól balra kanyarodva, virágágyak között, melyek nek azonban már csak a formájuk volt meg. A házban három szoba volt, de csak egyet használtak belőle arra, hogy benne lakjanak. Abban volt két ágy egymás végében a fal mellett és egy asztal, amelynek a tetejét ketté lehetett nyitni, a falnál egy végighasadt tükör mellett a lóca s az asztal körül pár székek. A másik két szobát állandóan bebutorozni készültek és többször el is jutottak már odáig, hogy a városokban, ahol megfordultak, néztek is butort. Egyszer megnézték a ház szindelyfödélét is, azon a tájon, ahol a konyhába beesurgott a víz, de annak a javítása is annyiban maradt. Minden annyiban maradt, mint ahogy valahol, még gyermekkorában félbe maradt ember volt a bátyám is. A felesége hozzáalakult évek folyamán. Három testvére volt. Az egyik elkerült valamire, talán Oláhországba. Egy molnárhoz ment volt férjhez, aki legutóbb Galacról irt ezelőtt harminc esztendővel valami hagyatéki dologban. Nem válaszoltak neki s ő se erőszakolta a dolgot — A másik két testvére leány maradt.

Már abban az időben, mikor engem a bátyámhoz küldtek vakációzni lehettek negyvenesztendősek. Két-három év volt közöttük a különbség. Külön-külön laktak, mindegyik a maga birtokán, közelben azonban egyik jobbra, a másik meg balra a kis utcától és sűrűn ellátogattak a bátyjukhoz. Naponként körülbelül ötvenszer. Az is megessett, hogy csak jött valamelyik, körülnézett és mintán meggyőződött, hogy a legutóbbi látogatás óta semmi változás nem történt, szó nélkül távozott. A kapuban találkozott a másikkal; bár nem voltak haragban, köszönés nélkül mentek el egymás mellett. Láthatólag unták magukat. A fiatalabbik, — ha jól emlékszem, Zsizsa volt a neve, megpróbált embert szólani unalmában. — Mindenféle történetekbe belekezdett, de a második mondat közepén föllállott s kemény lépésekkel távozott; s mintán megfordult otthon s figyelő, bár kissé merev pillantással körünezett az udva-

rán, újra visszajött. Megnézte a csűr nyitott kapuját, sarkonfordult és megint elment. Magas, száraz, laposmellű lány volt. — Nagy lábait és kezeit voltak s aránytalanul hosszú, sovány karjai, a melyeket menetközben úgy lóbáztott, mint a katonák. Mindig egyenesen, egy kicsit hátradiótem tartotta magát, nagyokat lépett s kiabálva, hadarva beszélt. A nézése nagyon határozott volt, majd átszurta az embert, azonban jobbra, balra, mindenféle kapkodta a pillantását, tehát sem mi határozott kifejezésre nem tudott jutni. Az ajtókat keményen bevágta maga mögött. A bátyja gyerekeit állandóan rekecumozta. Ő azt mondta, hogy: kordában tartja őket. Azok pedig mosolyogva néztek végig rajta s már ott tartottak, hogy ki se nevétték. Számba sem vették. Ha az utcaajtó nagyot pattant, oda se néztek. De még a kutyák se. Tudták, hogy ki jön. Pár nap alatt kiismerte a viszonyokat én is.

Egyszer valami nyolc krajeáról volt szó. — Nem emlékszem, hogy miért. Talán loptuk a pénzt, de az is megesshetett, hogy találtuk vagy talán éppen csak volt valahogy nyolc krajeárunk. A summa fele egy nagy vörös négykrajeáros pénz volt, erre biztosan emlékezem. Mintha most is érezném a tenyeremen a nagy kerek pénzdaráb bevágását, a karikát, amit a tenyerembe nyomott, a hogy szorongattam. Azt hiszem, hogy a költségek keltette föl a figyelmét. A többiek azonban, beleértve a másik néni is, a csendes, megelégedtek egy kis lomha hümmögéssel. Teresi néni azonban ha már egyébert nem, jövőre érdekében tisztába akart jönni a dologgal. A boltba nyargalt, verte a pultot, kidülledt szemekkel hallgatta végig a kis vörös zsidót, aki előadta, hogy mi mindent vásároltunk, s rohant vissza. Az utcaajtó olyat csattant mögötte, hogy az oszlopfa a kilincs felőli oldalán egyet biccent, mint a szánta ember, s aztán helyreállott mint a jó katona, aki még betegen is egyenesen megállja a posztját. — Ahogy így helyrelibbent az oszlop, elfoglalva régi helyét a már kitágult gödörben, az nekem nagyon tetszett. Azt néztem, mig mint a szélvész, elrohant mellettem Teresa néni. S rémitően kiabált, visított. Egy-egy dühroham végén szoknyáit szerteterpesztve, fardtan dült neki a sövénynek. Azt hajtotta, hogy mindnyájan az akasztófán fogunk meghalni. Nem vett azonban időt magának arra, hogy kifejtse az alapöt is, amire ezt a következtetést fölépítette. Perdült egyet s hadonázva, mintha eséphadaró lenne mind a két karja, a kendő alól kilengő összes tinesekkel megint nekivágott az utcának. Az embereknek odakibálta utközben, hogy miről van szó. A papnak is, aki éppen arra jött. Az utca végéről, mielőtt befordult volna a maga útjára, visszakiáltott: — megírom anyádnak. — Már mint az én anyámnak. S visszavánszorgott. Az e-

gyik fiu figyelmeztetett, hogy: ni, hogy lóg a köténye. — Az bizony csakugyan eloldódott valahogy s rajta taposott, amikor újra bevágta maga után az ajtót, az udvar kövezetén termett s kiabált: — Ide gyere! Kitekerem a nyakad! Ide gyere! A mikor senki még csak oda se hallgatott, az égre düllesztette a szemeit és körülbámult, mintha arról akarna meggyőződni, hogy nem sülyedünk-e? Nem. Erre új bizonyítékokért nyargalt s az ajtóból visszakiabált, hogy: semmit se használ a tagadás. — Nem használ!

...Fölnézek körül a szobában. Nagy nyargalás. Az élet vulkánja pirosra fűti az arccskákat. Kis lábaeskák botorkálnak körül a szobában, fűgén, bár esetlenül, hogy az ember mindig attól fél: no most tör össze magát. Székek hátába bonyolódik bele a gyeplő, felköltik a nagyapjukat, a bácsit, az anyjukat, félrelökik az utból a foteleket, foglalkozást adnak a tétleneknek, rikoitoznak, mintha mértföldeket kellene átkiáltaniok s tátott szájjal bámul egy a nagyobaeskák közül, amikor az anyja magyarázza neki, hogy mi is itt vagyunk. — Az ám, csakugyan. Inkább csak szokásból én is kiáltok egyet, hogy esend legyen! — s mosolygok azon, hogy micsoda nevetséges figurák vagyunk mi nagyok. Nekik tudniillik, akiknek a világot a mienkhez akarjuk idomítani. Olyan szánalmasak, mint a milyen Teresák néni volt, amikor gyermeket nevelt.

SPOROLJON 25 KÖLÖSSÉGEN
PÉNZT

UNCLE SAM-NAK

akinek most szüksége van rá!
Önök meg szüksége lesz arra a háború után!

VEGYEN

War Savings Stamp-eket,

amikért az Egyesült Államok kormánya
kessekedik és amelyek 4 százalékos
kamatosnak.

Megkezdheti azonnal

Huszonöt centtel

ha vesz az E. A. takarékosági bélyegeiből. — A postán, a bankban, az ajtóknál és csaknem minden kereskedésben megkaphatja a felvilágosítást.

**Ez az ön kötelessége!
Ez életmentést jelent!**

Ez megnyeri ezt a háborút!

Izidor elfojtott egy szisszenést.
 a vér.
 ban a gavalier kezén, amelyből kiszökök-
 s végigszaladt vagy három ujjnyi hosszúság
 nyolc penge volt, ha hajlékony és vékony is,
 Bizony nem volt az papírból, jó erős spa-
 tör és beleszaladt az Izidor tenyerébe. Taj-
 A következő pillanatban villant egyet a
 godtan. — Nem félek papírostól.
 — Nem, — felelte az ostromló igen nyu-
 — Nem enged el? — kiáltotta Marianne.
 ran villant ki a rózsaszín pongyola csipkét-
 megkapta a szép fehér kezét, amely kacé-
 — Papírból van, — gondolta Izidor és
 ból és a tör után kapott.
 Marianne, mint a kigyó siklott ki kezé-
 asszonyt.
 telen fölpatant a földről és átkarolta a szép
 cipőért, a fejébe talált szaladni a vér. Hir-
 dor föl akarta emelni, de amikor lehajolt a
 kacérkodott, a egyik papucs leesett. Izi-
 a karcsu bokáit. Amint így, a topánkáival
 szonyra; az mosolygott és lassan himbálta
 A férfi egy kisse elsápadva nézett az asz-
 csak papírból van, mint a bűvészeké?...
 — Maga bolond, Izidor. Hátha ez a tör-
 nultam a börtön.
 nyervek mindent vagy semmit. Ezt megta-

— 129 —

— 132 —
 — Bogdány kora délután volt itt, azaz...
 Elharapta a szót, mintha meggondolat-
 lanságot mondott volna, és megszeppenve
 nézett gavalierjára. Izidor belekapott a ho-
 rogba. Délután? A szép asszony délután öt
 sohase fogadta, mert ilyenkor állítólag pi-
 hent, Marianne legalább azt mondotta, hogy
 megfájdul a feje, ha ebéd után nem alszik
 egy órát. Most aztán egyszerre föllebbent
 Izidor előtt a délutáni sziesza fátyola s föl-
 nyílt a titok zárja, miért nem találkozott
 hát Balázsszal a griffmadaras kuriában! A
 férfi összeharapta az ajakát.
 — Délután volt, azaz inkább este, — ja-
 vitotta ki szavait Marianne. — Maga ép-
 pen elkocsizott innét...
 Balsáiban még jobban forrott a harag,
 hiszen tegnap egész este együtt voltak Ba-
 lázsszal a berényi plébánosnál, aki a szüle-
 tésnapját ünnepelte. S így az agarász csak-
 is kora délután lehetett a kuriában! Ma
 már másodszor érezte égető szükségét, hogy
 egy káromkodást mégeressen, de Izidor
 vérbeli lovag volt s így újra elfojtotta mér-
 gét és csak ennyit mondott némi gunynyal:
 — Balázs-al véletlenül találkoztam az
 este... De az ő karja nem volt felkötve...
 Hej, boldog Bogdány Balázs!
 A szép asszony piros lett, de nem szólott

— 136 —
 elherdált s ami nagyon meg maradt, azt a
 kesi gentry, akinek már az apja is jócskán
 ki is ez a fiatalember? Senki, semmi, egy
 mes, a tapasztalt rókát a süldő nyúl. De hát
 Bogdány, a dolyfós plutokratát a kurtane-
 A krónus Izidort ime lefozi a hetszilváfas
 valaki, aki tul mer es tul tud temni rajtuk.
 látják, hogy minden nagyon daccára van
 ket legjobban akkor kinez az irigység, ha
 dent megvársarolni tudó emberék dühé, aki-
 Izidort elöntötte a méreg, a gazdag, min-
 az alázatos ebet.
 gunyos mosolylyal dirigálta jobbról-balra
 szerre csak fölpatant Bogdány Balázs és
 a szájjában zablá csörgött s a hátára egy-
 agar akkora volt, mint egy nagy fekete ló,
 nyitva, sajátoságos világításban. Az ágótai
 ifju s nyomában Kormos, furesan magna-
 csak meg-megjelent előtte a zöldkabatos
 ját, de nem tudott tőle szabadulni. Ujra
 az ágótai bíró! El akarta hességezni az alak-
 látta csak igazán, milyen szerencsés köpé
 harag fogta el, ha Bogdányra gondolt. Most
 lajodnképen, — gondolta magában és újabb
 — Szörnyü ostoba legény vagyok én tu-
 nem tudta, hogy mit mondjon.
 Megint helyet foglaltak és Izidor megint
 seget tulajdonítani...
 nel, ennyi az egész. Nem kell neki jelentő-

— 133 —

semmit, hanem fölkelt és az ablakhoz ment.
 Egyik kezét magasra föltartva, szoborszerű
 mozdulattal támaszkodott a színes táblák-
 nak és kinézett a zöld lombokra.
 Izidor ott maradt a piros görgetegen és
 várta, mikor tér majd vissza Marianne. Asz-
 szonyoknál fő a türelem, gondolta a gaval-
 lér, nyugodtan kell fölfogni a hausset és a
 baised, örökké még egyik se tartott.
 Csöndesen ült tehát a párnákon és ma-
 lombá forgatta az ujjait, aztán egy elefánt-
 csontból készült papírvágóval jonglirozott,
 majd lapozni kezdett egy albumban, végül
 pedig a ruhája gombjait számolta össze.
 Akkor éppen divatosak voltak a sokzsebű
 kabátok s kiderült, hogy öltözetén negyven-
 két gomb van.
 Marianne nem mozdult el az ablaktól, az
 ajaka sem nyílt meg. Izidor jó darabig ült
 a puha sziklatömegén és leste az idők vál-
 tozását, újra malmozott, lapozott, gombokat
 olvasott és jonglirozott, végre is azonban
 kénytelen volt fölkelni és odamenni Marian-
 nehoz.
 — Haragszik? — kérdezte a kezét békére
 nyujtva.
 Az asszony nem felelt, s amikor Izidor a
 sógornője még mindig kipirult arcába né-
 zett, észrevette, hogy Marianne szeme szög-

A csunyak

IRTA: RÉVÉSZ BÉLA.

A mi házukban izgatottak voltak az emberek. A szobákból kibujtak a kócos asszonyok, sűrűtek-forogtak és szaladtak a lányok után, a kik belepétek a lépcsőházat. A harmadik emeleten már elindult a szenzáció. Piros arcú munkásleányok elkiáltották odafenn: "Már jönnek... már jönnek..." A lépcsőházból ünnepi menet kigyózott alá. Szép tiszta ruhába öltözött asszonyok és férfiak körülöveztek egy szöke menyasszonyt. Mirtuskoszu volt a fején, viték esküdni a templomba. Meghatott ábrázattal, ceremóniás lassúsággal lépkedtek, a lányok viaskodtak a jó helyért és sóhajtgattak, suttoztak, de ujjongtak is, a mikor hófehér ruhában elhajókázott előttük a menyasszony. A nászmenet lassanként leuszott az első emeletre. Itt még hevesebb volt a hare; mosolygós arccal, csillogó szemekkel taszították egymást az emberek és az jutott előbbre, a ki ügyesebb volt. A friss kedvű lányok mögé két ember hátraszorult. Egymás mellé kerültek és észrevették egymást. Az izgalom őket is elkapta és elsodort helyzetükben, furesán, szemüket egészen megnyitva nézegették egymást, a pupos fiatal ember és a santa leány. Megismerkedtek.

Május volt ekkor és a mi házuk olyan volt, mint egy nagy kalitka, melyben emberpárok turbékolnak. Körülöttük a Városliget fái nászos gyönyörűséggel ébredtek, rügy fakadt a rügy mellett és minálunk az emeleteken szerelmes munkásleányoknak párjuk akadt. Lágy, illatos alkonyatok nyájasak voltak a fiatalokhoz. A mint jött árnyaival az este, a szerelmes párok kiültek az ajtó elé, barnult az este, a folyosók, mint titkos lugasok, sugdosó embereket bujtattak. Forróvérű legények ragyogó-fehér pártákat emelgettek és a csók, sóhaj neszelt a méla esőndben.

A szerelmes estéken a két nyomorék is összeült, és ha nem beszélgettek, alá tekintettek a ház völgyébe, kémlelték az alkonyat játékát, a tekintetük mohó cikzással megkereste a homályban burkolódzó párokat és merően megbámulták a kusza, fátyolos karolásokat. A pupos fiatal ember egy este hosszú, csontos kezével megérintette a santa leány karját és így szólt hozzá:

— Annuska, maguk kiadnak szobát?

A nyomorék leány összereszt és gyorsan, lelkendezve válaszolt:

— Igen... jöjjön hozzánk lakni...

Ünnepi este volt, mikor a pupos ember Annuskáékhoz bevonult. A két öreg ember, a santa leány szülei, mosolygva fogadták az új lakót és Annuska odavezette egy nagy kalitkához, melyben a kanári madarak gubbasztottak. Megkocogtatta a kalitkát és a sárga madarak énekes ijedtséggel fölszárnnyaltak. A santa leány nevetett és a madarakra mutatott:

— A barátain.

A pupos ember rövidesen megtudta, hogy Annuska apja madárkereskedő volt és a mikor öreg idejére abbahagyta az üz-

letet, ezekkel a kanári madarakkal vonult vissza a nyugalomba. A pálya, amelyen az ember a kenyér után baktat, minden ember karakterét különködve megformálja és a hosszú élet az énekes madarak között a valószínű magyarázata, hogy Annuskáék állandóan énekes kedvűek voltak.

Ünnepi este volt a pupos ember bevonulása, a ki hirtelen úgy beilleszkedett a familiába, mint a teli hold udvarába az odátévedt csillag. Az új lakó muzsikust volt egy színházi zenekarban és a hegedűjével új hang esendült meg az énekes családban. Az öreg madárkereskedő eiterázott, Annuska ábrándosan énekelt, hóhaju anyja meleg alt-hangon kísérté, a pupos ember pedig hegedűjátékával szépen, harmónikusán megkoronázta a furesa muzsikát. Borongó, szerelmes magyar dalok röpültek ki Annuskáék ablakából és odaszálltak a folyosókon álmodozó mátkapárokhoz. A gyönyörűségekől borzon-

gó fiatalok nem eresztették el a dalokat és ájtatosan, halkán belefönték a maguk énekét, s muzsikás, dalos lett a ház, melyre friss virág-illatával ráborult a májusi éjszaka.

Ezután mindegy este volt szerenád. A mikor véget ért, a folyosók megmozdultak a fiatalok és karöltve, énekes szóval elindultak a lépcsőház felé. Imbolygó léptekkel valamennyien fölke-rekedtek, mentek a májusi sétára és a park a ház előtt már messziről kibontotta, emelgette feléjük ölelő karjait. Orgona-, jázminbokrok árnyékában mátkapárok sétáltak és esténként itt volt a két nyomorék is, a szívükkel beszélgető emberek között. Valami rejtelmes barátkozás egymás mellé boronálta őket. Különb-ent itt a parkban alig beszélgettek, csak ültek egymás mellett a zöld fapadon, mély hallgatással, néha-néha egymásra tekintve. Egy este a pupos ember nyugtalankodott. Kemény, sárga arcát az ég felé

emelgette és a santa leány is fölnezegetett a mennyboltra. Olyan volt az ég fölöttük, mint egy regés baldachin. A világoskék firmamentum puha, süppedős volt, mint a finom bársony, a fehér felhők, mint a habos se-lyem, gomolyogtak rajta. A hold ráderengett a mennyboltra és halovány sugárkévéivel összeszotte az ég játékeit. A pupos ember egyszer csak megszólalt:

— Én olyan furesán érzem magam, ha a hold süt...

A santa leány ráemelte barátjára a tekintetét és madárarcán nyugtalankodott a kíváncsiság. Nem tudta, hogy mit mondjon, egy kicsit gondolkozott, aztán lehajtotta a fejét:

— Én is...

A muzsikust újra rábámészkodott az égre, a hold delejes erővel rásütött gnóm-fejére. Kemény arca csupa izgalom volt, a mikor beszélt:

— Én még mindig nem vagyok pesti ember. Ilyenkor, ha a hold süt, otthon járok, a kis városban, a hol ninesenek paloták. Itt ké kell menni a városból, ha a holdat látni akarom, a paloták elrejtik, a sugarait elfogják. De én szeretem a holdat és mindig tudom, mikor van telihold. Ilyenkor felnezek a paloták között az égre és látom... a mi fehér utcánkat, melyben nem ég a lámpás, a Nagy-Dunát, mely ezüstfolyókat ringat, az arany klastromot, melyből hófehér apácák néznek ki... és eszembe jut, hogy ilyenkor mennyi ember szerelmes...

A két nyomorék mögött megzörrent a jázminbokor. Rövid, forró kacaj esengett, aztán apró trillákban ijedten, ujjongva, sóhajba halkulóan tovább zengett és belemerült egy villamosan utközö hirtelen néma csókba. A pupos ember elejtette a szavát és zavarodottan nézett párjára. Ezután mind a ketten a földre bámultak és a zöld fapadon lassan, palástolt mozdulással, egymás mellé húzódtak. A leány szólalt meg, de tekintetét nem emelte fel a földről:

— Én nem születtem hibás láb-bal. Beteg voltam és akkor lettem ilyen...

A pupos ember a leány mellé esuzott, már érezték a testük forróságát és halkán, fényben belefönta szavát a leány szavába:

— Engem a dajkám ejtett le, két éves voltam...

— Mennyit szegyenkeztem... — Nem mertem a lányokra nézni...

— A többi lányok mind boldogok...

— Mindig akartam és soha nem mertem szeretni...

Elhallgattak, nagyszerű látomásoktól terhesen s gyáván vártak valami káprázatos eseményre. Csók esattant újra mögöttük, friss vérű szerelmesek nászos játékba kezdtek. Rezzgett a bokor, fehér jázminvirágok hulltak a csunya emberekre. A santa leány a két kezébe rejtette az arcát, úgy zokogott, de a pupos ember megkereste a párja kezét, egyként lefejtette az ujjait és belekucsolta azokat a maga kezébe; a mikor pedig egymásra néztek, akkor összeborultak és száz csókokkal összefonódtak.

Kend a pap?

IRTA: MÓRICZ ZSIGMOND.

TISZTELTÉS Boreza Áron bent ült a bibliotékájában. Jó meleg volt odabent, esőndes, poros békesség, a sok könyv mozdulatlanul pihent a poleokon, odakint tiszta hó borította a földet; s egyszerre csak rányitotta valaki az ajtót.

Kopogtatás, köszönés nélkül lépett be egy ismeretlen paraszt-ember; vasvilla szemekkel odaplántálta magát a pap elé és rákiáltott:

— Kend a pap?

Boreza Áron tiszteletes ur nem jött ki a sodrából. Öreg szemeit fölveté a csibukról az emberre és nyugalmasan felelt:

— Én vónék, fiam!

— No hát akkor, — mondta megzavarodva a paraszt, a ki mérges veszekedésre elkészülve, kénytelen volt most alább hagyni a hangot, — csak rugja szét az ur a katedrját, mert ugyan rosszat prédikál belőle.

— Mit fiam? Mikor voltál templomba? Mit hallottál tőlem?

— Én ugyan semmit, — morgott a paraszt, mer én nem járok olyan helyre... Bár a feleségem se járna. De az bevetődött a tennapi vasárnapon az ur templomába, — düljön össze!... Az az én bajom.

A dühös idegen nyalka ember volt, ólomptykés pásztorgunyát viselt. Meglátszott rajta, hogy juhász, s a kampós botjával már nem dühösen, inkább kedvetlenül, szomorúan bökdöste a pádi-mentom kikopott göreseit.

— Hát fiam, csak mondd el a bajodat, sorba — biztatta az öreg pap.

— Ugy vót az, uram, — sóhajtott fel a juhász — hogy mikor én az Ágnit elvettem, mert bacsu vagyok én, juhász, hát asszony kell nekem, a nélkül nem lehet-vén élni, pedig jobb a nélkül, mint avval, mer ugy legalább meg van a békesség, ha koplal is az ember, mert könnyebb eltűrni az étlenséget, mint az örökös évakodást, mer olyan ember vagyok én, hogy inkább egy hétig

nem eszek, mint egy óráig veszekedjek; a békességet szeretem én, de ha mán valaki szót szól, aztat nem szeretem én. Előbb ugyan elhallgattam, mer három esa tendős házas ember létemre sokat bévettem köszönettel, hanem hát az én Ágni azt a héttüro szentet is kihozná a békességből, ha egyszer nekiereszti a kereplőt... Hej uram, igaz pápista ember vagyok én, ha a feleségem csak kálomista is. Ficamodott vón ki a bokája a babájának, mikor az urhoz vitte keresztelni, mer akkor ü se fordult vón be a kelmetek kokas templomába tennap!

Boreza Áron ur megesóválta a fejét.

— Mit beszélsz ilyen sok bolondot, édes fiam. Nem értek én ebből egy igét se. Hát mi bajod? Mondd el.

— Mondja el az a szent nepomukos jóisten, az tán el tudja mondani, a mennyit az én feleségem kárál egy nap, mer annak ugyan be nem áll a szája, mint a malom zugása, csak ha éppen alszik, oszt belefagy a szó. Ha mán messziről meghallom, a girincembe áll a hideg, s ijednek a föld alá is, ha lehetne, pedig tudom, hogy oda is utánam hallatszana az Ágni hangja...

— Tán az a jótorku személy volt a feleséged, a ki tegnap olyan buzgón énekelt a templomba? Harmadik sorba ült szélrül.

— Jó torka vót? Különb mint a klárinétnak? Akkor ü vót!

— Hallgatni is szépen hallgattott a prédikációra.

— Az a baj! — kiáltott fel az ember olyan hangosan, maga is meghökken tőle. — Az a baj, hogy ugy fülelte. De még nagyobb baj, hogy az ur prédikált! Hogy lehet valaki pap léttire ilyen pogány, hogy nyilvánosság-on prédikál minden népek füle hallatára, hogy megértsék. Anynyit se tud az ur, hogy gyiáku csinálná meg a miskuláciáját, mint a mi papunk? Oda bizony (Folytatás a 8-ik oldalon)

SZENT VERONIKA ZSEBKENDŐJE :-: IRTA: LAGERLÖF ZELMA.

— Légy üdvözölve, Faustina. — mondta az egyik. — Valamelyik isten küldött ide a boldogtalanságunk enyhítésére.

— Mi ez, Milo? — kérde Faustina. — Miért oly pusztá ez a hely? Hisz azt hallottam, hogy Tiberius még Capreában tartózkodik.

— A császár elűzte rabszolgáit egytől-egyig. Mert azt gyanítja, hogy valamelyikünk mérges bori adott neki s attól betegedett meg. Rajtam is kiadott volna meg Titon is, ha szótfogadunk neki. De tudod, hogy teljes életünkben szolgáltuk a császárt meg az édesanyját.

— Nemesak a rabszolgákat értetem — mondta Faustina. — Hol vannak a szenátorok meg a hadvezérek? Hol a császár bizalmasai s valamennyi hizelgő tányérnyalója?

— Tiberius nem akar többé idegenek előtt mutatkozni — mondta a rabszolga. — Lucius szenátor, és Maero, a testőrség kapitánya napról-napra megjelenik előtte s átveszi a parancsát. Rajtok kívül bárkinek is tilos közeledni hozzá.

Faustina felment a lépcsőn, hogy beléphessen a villába. Előtte haladt a rabszolga.

— S mit szólnak az orvosok Tiberius bajához? — kérdezte menet közben az öreg asszony.

— Nem tudja egyikök se, mitévő legyen vele. Még azzal sincsenek tisztában, gyorsan öl-e, vagy lassan emészt? De annyit mondhatok, Faustina, Tiberiusnak meg kell halnia, ha ezután se eszik, attól féltében, hogy megmérgezik. Azt is tudom, hogy beteg ember nem bírja ki a virrasztást nappal és éjjel. Már pedig ő nem alszik a rettegéstől, hogy álmában meggyilkolják. Ha hajt a szavadra, mint azelőtt, talán rábírhatod, hogy egyék meg aludjék. Így napokat toldhatnál a napjaihoz.

A rabszolga több folyosón és udvaron keresztül egy terraszra vezetted Faustinát. Azon szokott tartózkodni Tiberius s onnan gyönyörködött a tengeröblre s a büszke Vezuvra nyiló szép kilátásban.

Faustina irtóztató lényt pillantott meg a terrazon, mikor odaért. Dagadt az arca, eltorzultak a vonásai, fehér gyölesba pályázva a kezei meg a lábai, de a pólyából félig kilátszottak a rotadó ujjai. Ruhája poros, szurtos. Látszott rajta, hogy jártányi ereje sincs, úgy keff csuszni a terrazon. Lezárt szemekkel fejtött a karzat legfelső végén és meg se mozdult, mikor a rabszolga Faustinával megjelent.

— De Milo, hogy tűrhetitek meg ezt az embert a császári lak terraszán? — sugta Faustina a rabszolgának. — Eredj, távolítsd el menten!

Alig ejtette ki e szavakat, észrevette, hogy a rabszolga mélyen meghajolt a hempergő nyomorék előtt.

— Caesar Tiberius — mondta nagy alázatosan — végre valahára jó hírt hozok!

Azzal Faustinához fordult, de meglepetve visszaretent s torokán akadt a szó.

Mert ime, nem a büszke matoróna állott előtte, aki oly jó erőben volt, hogy azt hitte volna róla az ember: oly öreg kort ér, akár a sybilla. E pillanatban tehetetlen vénséggé roskadt össze s a rabszolga égy meggörnyedt hátú, komor tekintetű s reszketeg kezű anyókat látott maga előtt.

Mert bár mondták is Faustínának, hogy a császár rettenetesen eltorzult, azért még mindig annak az erős embernek gondolta, amilyen volt, mikor utoljára látta. Valaki említette előtte azt is, hogy ez a betegség lassu lefolyású s esztendőök kellenek hozzá, hogy eltorzítsa az embert. Ám a császárnál oly rohamosan terjedt, hogy néhány hónap alatt felismerhetetlenné tette.

Faustina odatámolygott a császárhoz. Szó nem jött a nyelv-

re, némán állt meg mellette és sirva fakadt.

— Hát végre eljöttél, Faustina? — mondta a császár, föl se nyitva szemeit. — Itt fektemben azt hittem, mellettem vagy és siratsz. Föl se merek tekinteni, attól tartva, hátha csak csalóka ábránd az egész?

Erre az öreg asszony oda ült mellé. Fölemelte a fejét és az ölébe hajította.

De Tiberius esendesen fekve maradt; föl se nézett reá. Édes megnyugvás töltötte el s a következő pillanatban pihentető álomba merült.

V.
Néhány hét múlva a császárnak egy rabszolgája tartott a szabin-hegyek közt gubbasztó magányos kunyhó felé. Kezdett szürkülni. A vincellér meg a felesége az ajtóban ült és szemeit távol

nyugaton legeltette a naplementén. A rabszolga lekanyarodott az utról, odament hozzájuk s köszönt nekik. Aztán egy teli erszenyt húzott elő az övé mellől s vincellér kezébe nyomta.

— Az öreg Faustina küldi, amiért jót tettél vele — mondotta. — Azt üzeni, végy rajta szőlőskertet s építs bele hajlékot, de ne oly magasan, mint a sasok fészke.

— Hát csakugyan él még az öreg Faustina? — kérdezte a vincellér. — Tüvé tettük érte a sziklahasadékokat meg a mozarakat. Mikor nem tért vissza hozzánk, azt hittem, itt lelte halálát e nyomorúságos hegyek között.

— Emlékezhetsél rá — vágott közbe a menyecske — én nem akartam elhinni, hogy meghalt. Ugy-e mondtam, hogy visszatért a császárhoz!

— Igaz, — hagyta helyben a férje — mondtad s örülök rajta, hogy eltaláltad. Nemesak azért, mert Faustina jó sorsra jutott, s minket kiragadott a szegénységből, de a szerencsétlen császár kedvéért is.

A rabszolga legott el akart bucsuzni, hogy emberlakta vidékre érjen, még mielőtt leszáll az alkony, de a házaspár nem eresztette el.

— Itt kell maradnod reggelig — mondták — nem bocsátunk el addig, amig csak apróra nem beszéled el, mi történt Faustinával? Miért tért vissza a császárhoz? Hogyan fogadta? Boldogok-e, hogy újra egymásra talál-
tak?

A rabszolga engedett a kérésöknek. Betért velök a konyhába és vacsora közben elbeszélte a császár betegségét meg Faustina visszatérését.

Vége érvén a mondókájának, észrevette, hogy a férj meg a felesége mozdulatlanul ülve maradt. Szemeiket a földre szegeztek, mintha leplezni akarnák az izgalmaikat.

Végre föltekintett a férfi s így szólt a feleségéhez:

— Hiszed-e, hogy az Isten rendelte így?

— Igazad van, — mondta az asszony — nyilván azért küldött át bennünket a tengeren ebbe a kunyhóba. Ő akarta így, szent igaz, mikor az öreg asszonyt ide vezérelte a hajlékunkba.

Alig ejtette ki a menyecske e szavakat, az ura megint a rabszolgához fordult:

— Barátom! — mondta neki — vidd hírül Faustínának s mondd el neki szóról-szóra: Ezt üzeni a szabin-hegyek közt élő vincellér barátod: Láttad a menyecske feleségemet, nem viruló szép-e? nem duzzad-e az egésztesttől? Pedig ő is volt egyszer abban a bajban, mely most Tiberiust megfőlte.

A rabszolga csodálkozásra való mozdulatot tett, de a vincellér csak folytatta, mindjobban megnyomva a szót:

(Folytatjuk.)

Kend a pap?

Folytatás a 7-ik oldalról.

elereszteném a feleségemet, hogy az az én jóistenem változtassa meg a hitit! Többet ne tenné a lábát kálomista templomba.

— Ne beszélj itt össze-vissza! — kiáltott rá megharagudva a pap. — Mi baj?

— Mi baj? — morgott a juhász s véres szemeit elfordította az ablakra, a melyen át meglátta a templomot. — Az a baj, hogy nem rogyott össze az a vájdog gránárium, düste egymásra a sarkát a szél...

A juhász komoran elhallgatott, rátámaszkodott a botjára s maga elé meredt. A pap is gondolkodott egyet, s akkor nagy lelki nyugalommal szólt:

— Vigyázz a nyelvedre, fiam, mert baj lesz.

— Baj? Van mán! Ha esse elég!

— Mi hát a baj, no?

— Mi?

— Mi!

— Az, hogy az ur prédikált... Az mán igaz, hogy nem is halljót az ember, ha csak a kocsmában nem.

— Ott mit hallottál?

— Csak esupa jót. Aszonták a népek, hogy ha nem szeretem a feleségemet, kergessem el.

Ezzel ránézett a papra, hogy ebből érthet. Aztán esendesen, békésen magyarázgatta tovább.

— Én, uram, osztán össze is szedtem a mi kis kurázi szorult a csizmaszárba, osztán szembe szálltam avval a sárkánnyal, a feleségemmel, oszt úgy elvertem uram, de úgy, hogy mán azt hittem ép esontja se marad.

— Ó te Isten nélkül való! — szörnyedt el a pap.

— Hát bizony Isten ide, Isten oda, csak hogy ez az én jó botom tudja, mi hogy esett! — s örmel fellélekzett az ember s vidáman folytatta. — Ej, de kegyetlen meg is haragudott az Ágni, aszonta, hogy itt hágy! A kell nekem éppen! Ugy kacaghattam vóna, mán azt hittem boldog ember lesz belőlem. Megszabadulok a földi purgatóriumtól...

— Hát aztán.

— Hát osztán, — folytatta jóízűen az ember — az én Ágnim össze is szedte a mi ringye-rongya vót, ő be is szerettem látni. Ugy segitettem vóna neki! Osztán tenap reggel bejött a faluba, hogy szekeret kerit, a ki elvigye. Hej be jó napom vót tennap, uram!

Nagyot sóhajtott és elkedvetlenedett.

— No, no. Tovább fiam. Mi lett?

— Mi? A lett, hogy bevitte a sátán a templomba; oszt ott az ur mingyán miről prédikált neki? Mi?

— Megállj csak fiam! Pál apostol I. Kor. VII. 10. volt a textus: "nem én, hanem az Ur hagyja, hogy: az asszony az ő férjét el ne hagyja".

Az ember megtorpadt és föl-szegte a fejét.

— Hát így sül ki az igazság. A ki erre-arra! Hogy mer az ur más becsületes ember dolgába beleavatkozni? Akkor most mán értem, hogy mér jött haza a feleségem szekér helyett gyalog! Osztán csak a nyakamba esett, hogy ü mán nem haragszik, aszondi, hogy aszondi ü kibékül!

— Hisz akkor jól van! — kiáltott örömmel a pap.

— Jól a gyehennába! — rikoltott az ember. — Most! Télviz idején! Össze vagyok zárva avval a sárkánnyal! Hogy mer az ur belekottyanni az én feleségembe...

— De fiam!

— Semmi fiam! — mennydörgött a vad ember. — Egy ilyen másboldogsága-ellen-áskálódó bünnös léleknek! Köszönje az ur, hogy esendes ember vagyok!... Amér ellenem szegődött! Pap dőga ez? Hova menjek én már, ha még a pap is ellenem esküdött! Nem szégyenli az ur az Isten-tül? Ki meri mondani, hogy kend a pap! Phi!

Sarkon fordult, otthagya tiszteletes Borcza Áron urat s bevágta maga után az ajtót.

A pap pediglen, elmenvén a csöndjét háborító pogány ember, ismét esibukjára fordítá vala szemeit.